

28.05.2020

Folkehelseoversikt - Tingvoll Kommune

Folkehelse og kultur

Innhold

De viktigste folkehelseutfordringene i Tingvoll i perioden 2012-2020.....	3
1. Befolkingssammensetning	5
Status befolkningssammensetning.....	5
1.1. Befolkningsframskriving	5
2. Oppvekst og levekår.....	7
2.1. Lavinntekt (husholdninger)	7
2.2. Utdanningsnivå.....	7
2.3. Lese- og regneferdighet i grunnskolen.....	7
2.4. Trivsel og mobbing 7. og 10. klassetrinn	8
3. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	9
3.1. Drikkevannskvalitet.....	9
3.2. Støy, radon og luftkvalitet	9
3.3. Friluftsliv og hverdagsaktivitet	9
3.4. Kulturliv	10
3.5. Gang og sykkelveier.....	11
4. Skader, ulykker og helserelatert adferd	12
4.1. Personskader etter ulykke.....	12
4.2. Tobakk	12
4.3. Rusmiddelbruk.....	12
4.4. Vekt.....	13
5. Helsetilstand.....	14
5.1. Forventet levealder	14
5.2. Diabetes.....	15
5.3. Hjerte- og karsykdommer.....	16
5.4. Kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS) og astma	17
5.5. Muskel og skjelett	18
5.6. Psykiske lidelser.....	19
5.7. Kreft – nye tilfeller, dødelighet.....	20
5.8. Tannhelse	21

Forord:

Kommunene skal etter Folkehelseloven § 5 ha en skriftlig samlet oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Plikten til å ha denne oversikten er videre forankret i smittevernloven, forskrift om miljørettet helsevern og forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Folkehelseforskriften (forskrift om oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer) trådte i kraft 1. juli 2012, og stiller krav om at oversiktssdokumentet hvert fjerde år og folkehelseprofilene fra Folkehelseinstituttet skal gjøres allment tilgjengelig slik at frivillige organisasjoner og befolkningen får tilgang til informasjon som grunnlag for å medvirke i beslutningsprosesser av betydning for folkehelsen, jf. § 8.

Oversikten skal identifisere folkehelseutfordringene i kommunen og vurdere årsaksforhold og konsekvenser. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Det skal utarbeides et samlet oversiktssdokument hvert fjerde år som skal ligge til grunn for det langsigte systematiske folkehelsearbeidet.

Forskriften stiller følgende krav til oversiktens innhold:

- Befolkingssammensetning:
- Oppvekst- og levekårsforhold:
- Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø:
- Skader og ulykker.
- Helserelatert atferd:
- Helsetilstand:

Dette dokumentet er strukturert med en innledende oversikt som gir et kort innblikk i de største folkehelseutfordringene, og styrkene i Tingvoll, sortert ut fra kategoriene som står over. Deretter går man mer inn i dybden på de ulike punktene, og gir mer utfyllende statistikk. Dokumentet kildehenviser i løpende tekst ved bruk av hyperlenker som man kan åpne for å se mer informasjon, og også i hyperlenke under tabeller og figurer.

I dokumentet brukes begrepene signifikant og ”over ett standardavvik”, om statiske resultater som skiller seg ut fra gjennomsnittet i så stor grad at det ikke er sannsynlig at tallene har oppstått ut fra tilfeldigheter.

Dette dokumentet er det skriftlige oversikten over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i Tingvoll kommune.

De viktigste folkehelseutfordringene i Tingvoll i perioden 2012-2020.

Etter en gjennomgang av folkehelseprofilene fra 2012-2020 har det fremkommet en del gjengangere knyttet til folkehelseindikatorer hvor Tingvoll skårer enten lavt, eller høyt. Disse blir oppgitt i oversikten under. I tillegg har denne oversikten blitt tilført andre indikatorer der man ser tydelige trender over flere år.

1. Befolkningsammensetning

- En svak, men jevn [befolkningsnedgang](#) fram mot 2040 (-121 stk.)
- Man ser en [nedgang i andelen av yrkesaktive](#) (-193 stk. i alderen 23-66 år) og en [økning av andelen av innbyggere over 67 år eller eldre](#) (+183 stk.). Denne utviklingen er lik begge kjønn.
- Trenden man har sett de siste årene med [nedgang i andelen barn og ungdommer](#) kommer til å fortsette.

2. Oppvekst- og levekårsforhold

- [Det er signifikant flere som mottar stønad til livsopphold](#) per 1000 innbygger i Tingvoll enn landet for øvrig, derimot har Tingvoll [signifikant færre lavinntekt](#).
- Tingvoll skårer signifikant dårligere på indikatoren "[Laveste mestringsnivå lesing](#)" (viser snittet for femteklassinger av en treårsperiode frem til skoleåret 2018/2019).
- [Trivsel i 10.trinn](#) er betydelig lavere enn landsgjennomsnittet i [folkehelseprofilene](#) fra 2015-2020. I to av seks år, er denne signifikant lavere enn landsgjennomsnittet. (viser snittet av en femårsperiode fra 2009/2010-2014/2015 frem til skoleåret 2018/2019).

3. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

- Tingvoll har siden 2013 hatt jevnt veldig gode resultater på [drikkevannskvalitet](#), og forsyningssikkerhet, med ett unntak i 2017 da manglende rapportering slo sterkt ut statistisk. [Jfr Folkehelseprofilene](#).
- Tingvoll har hatt høyere [valgdeltakelse](#) enn landsgjennomsnittet. Dette vises også på valget 2019.

4. Skader og ulykker

- Personskader som behandles i sykehus har vært signifikant høyere enn landsgjennomsnittet i alle år fra 2012-2020. [Jfr Folkehelseprofilene](#).

5. Helsersetert adferd

- [Andelen som har rapportert at de er overvektige](#) på sesjon har økt den siste perioden (fra 2012-2018), og Tingvoll ligger høyere enn landsgjennomsnittet. Tingvoll går fra 22% til 27% i motsetning til landsgjennomsnittet som går fra 22%-23%. Snittet for Møre og Romsdal har ligget mellom 23 og 26%.
- [Andelen kvinner som oppgir at de røyker](#) ved første kontroll hos jordmor har i snitt ligget høyere i Tingvoll enn landet for øvrig siden røykeloven ble innført. Andelen har sunket betraktelig siden da, men har sunket noe tregere enn resten av landet. I en periode stabiliserte dette seg på rundt 10%, men de siste fem årene har dette sunket til 7,5. Landsgjennomsnittet i perioden 2014-2018 er 5%.

6. Helsetilstand

- [Tingvoll har noe høyere forventet levealder enn landsgjennomsnittet](#), både for kvinner og menn. Kvinner har høyere forventet levealder enn menn. I Tingvoll var dette i perioden 2014-2018, 84,2 år for kvinner og 79,9 år for menn. Landssnittet er på 83,5 og 79,4 år.

- [Muskel og skjelett-lidelser har vært signifikant høyere enn landsgjennomsnittet](#) alle år fra 2012-2019. Denne indikatoren er ikke med i 2020. Vi ser en nedgang i Tingvoll fra siste måltall, men denne nedgangen er også tilsvarende på landsbasis.
- [Kols og astma \(legemiddelbrukere\) var signifikant høyere](#) i befolkningen i Tingvoll i 2012 og 2013. Denne indikatoren har blitt tatt ut av folkehelseprofilene etter dette, og det er derfor ikke signifikansberegnet. Vi kan derimot se ut fra statistikken at Tingvoll fortsatt ligger betydelig høyere enn landsgjennomsnittet, med et økende antall brukere. Fra 113,7 per 1000 i 2012-2014 til 125,7 per 1000 innbygger i perioden 2016-2018. Fylket ligger betydelig lavere enn landsgjennomsnittet (96,6 og 106,8).
- [Tingvoll har jevnt hatt mindre antibiotikabruk](#) enn landsgjennomsnittet de årene dette har vært registrert i folkehelseprofilen, og har ligget betydelig lavere enn lands- og fylkesgjennomsnittet siden 2005 (dette er så langt det er ført statistikk på dette i kommunedata).

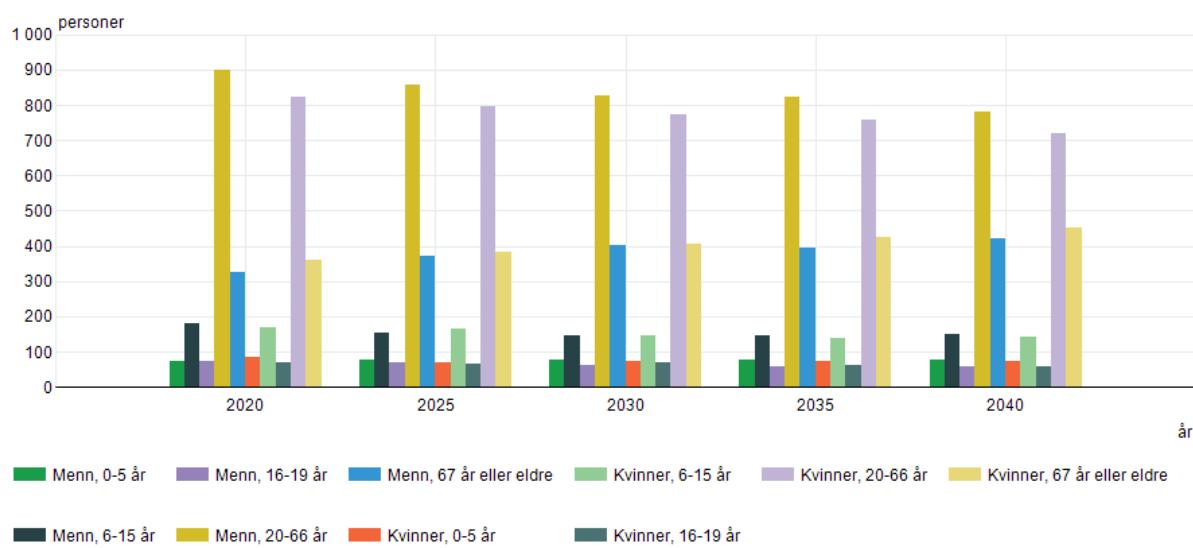
1. Befolkingssammensetning

Status befolkningssammensetning:

- Per 4.kvartal 2019 var det 3025 innbyggere i Tingvoll kommune. Tingvoll har hatt en nedgang i befolkningen for andre år på rad.
- Andelen kvinner er noe lavere enn menn i Tingvoll, en trend vi også ser i Møre og Romsdal.
- Andelen innvandrere i Tingvoll er lavere sammenlignet med snittet i landet, og Møre og Romsdal fylke. Det har vært en gradvis økning fra 2013-2017 fra 8,6% til 10.3%. I 2018 og 19 har andelen vært stabilt på 10,4 %. Ut fra befolkningsframkrivingene vil en større del av befolkningen i 2040 være innvandrere, enn dagens nivå og være en av faktorene som bidrar til at befolkningsnedgangen ikke vil være større.
- Den største andelen innvandrere kommer fra Europeiske land.
- Andelen som bor alene har vært relativt stabil de siste fem årene, og skiller seg ikke nevneverdig fra landsgjennomsnittet. Tingvoll har færre antall aleneboende i aldersgruppen 16-29 år enn både fylket og landsgjennomsnittet, men dette kan forklares med at deler av ungdomsgruppen flytter ut fra kommunen etter endt videregående skole, for å ta høyere utdanning.

1.1. Befolkningsframkriving

11668: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter kjønn, alder og år. Tingvoll, Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

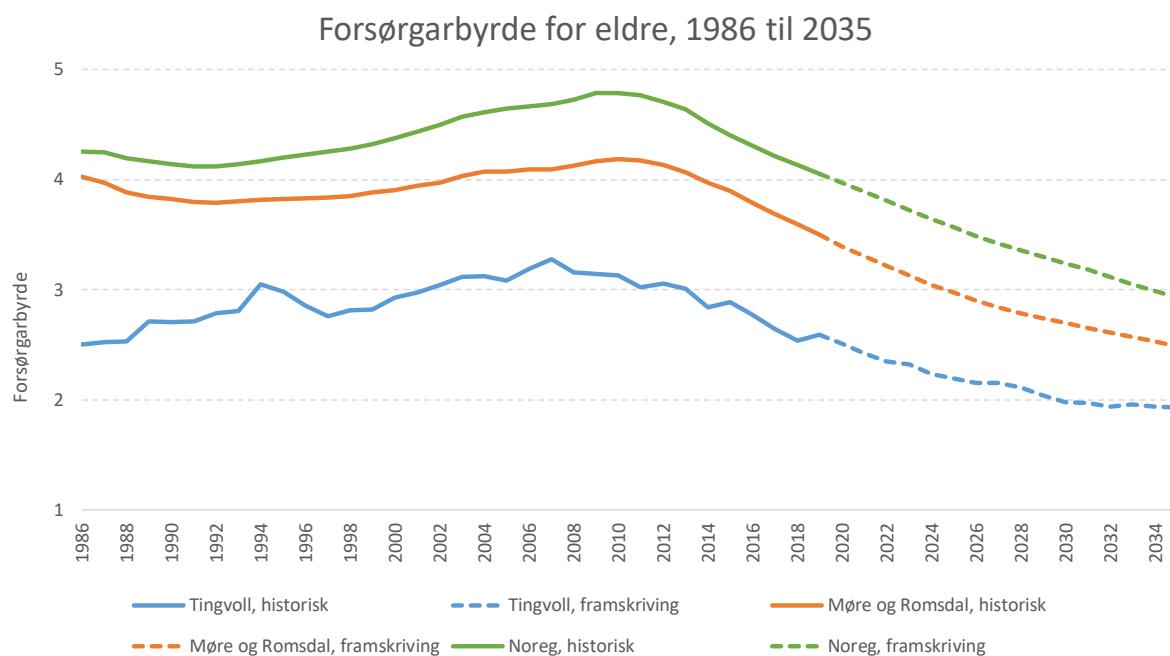
Figur 1: Kilde: [SSB](#):

Hovedtrekkene i befolkningsutviklingen er:

- De siste 10 årene har [antall innbyggere](#) sunket med 1,1 %, det vil si rundt 50 personer. Samtidig har folketallet i fylket økt med ca. 7 %, og landet med 11 %. Kommunens forholdsmessige størrelse har derfor minket mer enn den tallmessige nedgangen.

Folkehelseoversikt 2020-2024

- Denne utviklingen ser ut til å fortsette, og vi ser en jevn befolkningsnedgang fram mot 2040, (til 2937 i 2040). Nedgangen i totalt innbyggertall i prosent fra 2020 til 2040 er ca. 3,9 %, mens det er en økning på ca. 23,7 % i aldersgruppen 65 år eller eldre, fra 2020 til 2040
- Man ser en svak nedgang i andelen av yrkesaktive og en økning av andelen av innbyggere over 67 år eller eldre. Denne utviklingen er lik i begge kjønn. Hvis trenden fortsetter som etter SSB sine beregninger vil antallet over 65 øke fra ca 780 i 2020, til over 960 i 2040.
- Statistikken viser en svak nedgang, og at trenden man har sett de siste årene kommer til å fortsette, med nedgang i andelen barn og ungdommer i kommunen.
- Dette betyr økt forsørgerbyrde for de som er i yrkesaktiv alder. I 2020 ligger Tingvoll på ca 2,5 i yrkesaktiv alder per eldre, mens i 2040 vil dette være i underkant av 2. Dette er betydelig lavere enn landsgjennomsnittet.

Figur 2: Kilde: [Fylkesstatistikk Møre og Romsdal](#)

- Tingvoll har betydelig flere som pendler ut av kommunen enn inn til kommunen, hvor de største pendlerkommune er Kristiansund (170 ut, 41 inn) og Sunndal (102 ut, 31 inn).

Utdanningsnivå, mulighet for arbeid, oppvekstsvilkår, kommunale tjenester, natur- og friluftsliv og forskningsmiljøet i NiBio og NorSøk er faktorer som vil påvirke til- og fraflytting i kommunen. Videre vil videre drift av asylmottaket, og videregående skole i Tingvoll ha stor betydning for antallet bosatte i kommunen.

Utvikling i antall innbyggere har betydning for kommunens planer for omfang og kvalitet på tjenestene som skal leveres til innbyggerne i fremtiden. Et stort antall eldre betyr at det blir flere som har behov for helse- og omsorgstjenester. Færre innbyggere i arbeidsfør alder kan bety større utfordringer for kommunen med å møte utgifter og behov for ansatte til et økende antall eldre.

2. Oppvekst og levekår

2.1. Lavinntekt (husholdninger)

- Tingvoll har hatt en nedgang i andelen [barn som bor i husstander med lavinntekt](#), ekskl. brutto finanskapital over 1G, og er på sitt laveste siden 2013. Tingvoll ligger noe under landsgjennomsnittet med 6,8% i 2018. Det er store årlige variasjoner, fra 6,8%- 9,6% innen femårsperioden mellom 2014-2018.
- Tingvoll har derimot de siste fem årene hatt et stabilt [høyere andel eneforsørgere](#) enn landsgjennomsnittet, og høyere andel [mottakere av uføreytelser](#) og [livsopphold](#) enn fylket.
- Tingvoll har [lavere inntekt](#) sulikhet enn landsgjennomsnittet, men [lavere medianinntekt](#) enn både fylket og landsgjennomsnittet. Medianinntekt er den inntekten som er mest vanlig. Denne kan skille seg noe fra gjennomsnittsinntekt, da denne kan påvirkes av enkelte med veldig høy inntekt.
- [Arbeidsledigheten](#) er lav i Tingvoll i 2017, 1,3 % i motsetning til 2,5% i fylket.

2.2. Utdanningsnivå

- Rundt 50% av innbyggerne over 25 år i Tingvoll har [videregående skole som høyeste fullførte](#) utdanning, og ligger lavere enn både lands- og fylkesgjennomsnittet på hvor mange som har [universitet/høgskole som høyeste fullførte utdanning](#). Dette har ligget stabilt for en stund, og er høyere enn både fylket og landet for øvrig.
- Tingvoll har hatt et [lavere frafall i videregående skole enn landsgjennomsnittet](#), og har hatt en reduksjon i perioden 2010-2018. I 2018 ligger man noe høyere enn fylkessnittet, en tilsvarende på landsgjennomsnittet. Frafallet inkluderer personer som startet på grunnkurs i videregående opplæring for første gang et gitt år og som har gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, men som ikke har bestått ett eller flere fag og derfor ikke har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse etter 5 år, samt elever som startet opp dette året, men som sluttet undervis.

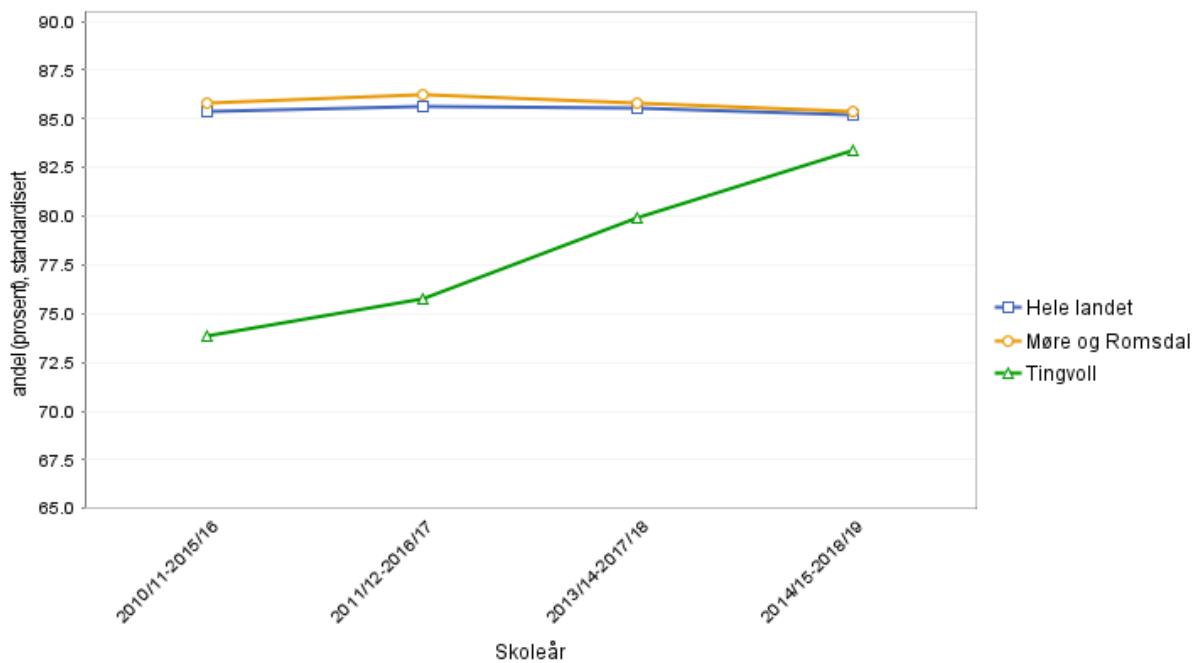
2.3. Lese- og regneferdighet i grunnskolen

- Tingvoll har betydelig høyere andel med [laveste mestringsnivå i lese- og regneferdigheter](#) enn landsgjennomsnittet i femte klasse. Dette er tradisjonelt sett tatt igjen innen 8.trinn, der man ligger tilnærmet på landsgjennomsnittet.
- Tingvoll kommune har ligget under snittet på [skolebidrags-indikatoren på 1-4.trinn](#) i perioden 2014-2015. [Dette er en skåre som måler](#) i hvor stor grad skolen bidrar til elevenes læring, og hvor mye som tilskrives tidligere prestasjoner, foreldres utdanningsnivå og andre faktorer. I 2017-2018 og 2015-2016 har dette ligget mer enn et standardavvik unna snittet.
- Tingvoll kommune har ligget noe [over snittet på skolebidrags-indikatoren på 5.-7.trinn](#) i perioden 2014-2018. I skoleårene mellom 2014-2016 var dette over et standardavvik over snittet. Dette har falt noe i 2016-2018, og i 2018 ligger dette på snittet.
- Tingvoll kommune har ligget noe [over snittet på skolebidrags-indikatoren for 8.-10.trinn](#) i perioden 2014-2017. I 2017-2018 ligger Tingvoll noe lavere enn snittet, men er innenfor standardavviket. Derfor kan resultatene skyldes tilfeldig variasjon.

2.4. Trivsel og mobbing 7. og 10. klassestrinn

- Det har vært en betydelig nedgang i antallet som har oppgitt i [UngData-undersøkelsen at de blir mobbet](#). Mobbetallene i skoleporten er unntatt offentlighet av personvernrensyn. Her oppgis årlig tall for 7. og 10. trinn. Skoleledelsen har tilgang på denne statistikken, og iverksetter tiltak basert på klassenivå. Man kan se store variasjoner imellom klassene, og fra år til år, og dermed blir det ikke riktig å offentliggjøre disse tallene årlig for Tingvoll kommune.
- Vi ser også at andelen som oppgir at de trives på skolen er svært variabelt mellom klassestrinn, og fra år til år. Derfor oppgis ikke disse tallene i denne statistikken. I UngData-undersøkelsen har andelen som oppgir å trives på skolen i Tingvoll har økt i perioden siden 2013.
- Det skulle gjennomføres ny ungdataundersøkelse i 2020. Denne har blitt utsatt til 2021 grunnet korona-stengte skoler. Denne statistikkssamlingen vil ikke legge stor vekt på ungdataundersøkelsen fra 2017.

Kilde [Kommunehelsa statistikkbank](#)

Figur 3: Trivsel på skolen- prosent av 10.trinn som svarer at de trives "godt", eller "svært godt": Kilde [Kommunehelsa statistikkbank](#):

3. Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

3.1. Drikkevannskvalitet

Tingvoll har veldig godt og stabilt drikkevann. Drikkevannet både fra Indre Tingvoll vassverk og Straumsnes vassverk testes hver 2. uke og det tas prøver fra flere steder på ledningsnettet hver gang det tas prøver. Analyseresultatene er jevnt over svært gode for begge vassverk.

Avdelingsingeniør på NPT informerer derimot om at høydebassengen som forsyner tingvollvågen med vann, kan ha behov for rehabilitering/byttes ut for å ivareta sikkerheten mot innstengning fra naturen og spontant hærverk på sikt, og viser til at konsekvensene av for gamle og usikre høydebasseng i verste fall kan være dødsfall, slik man så ved Asker sommeren 2019 der over 2000 innbyggere ble syke og to stykker, inkludert en ettåring døde, etter å ha blitt smittet av Campylobacter med mistanke om innstengning av avføring inn i høydebasseng.

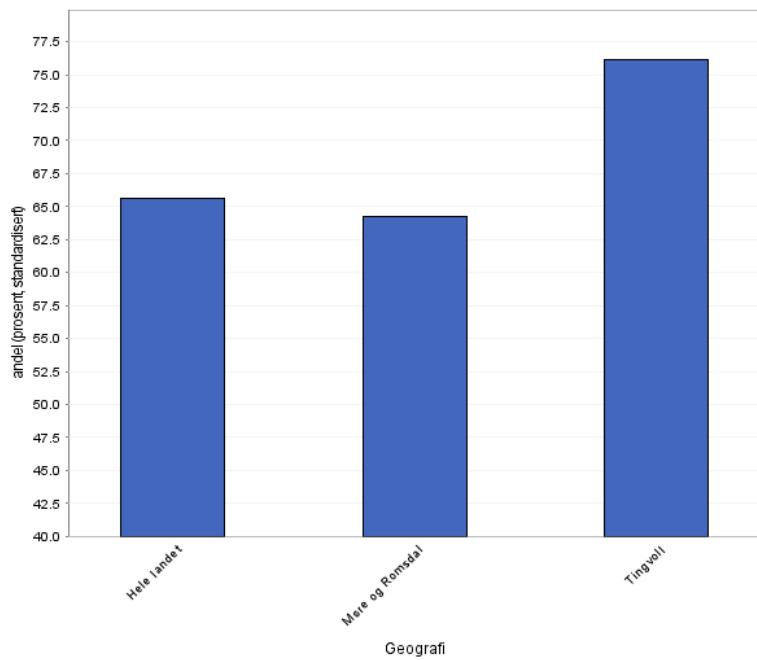
Tiltak: Gjennomføre ROS-analyse, og eventuelt utbedre høydebasseng.

3.2. Støy, radon og luftkvalitet

Tingvoll har ikke nevneverdige støy, radon eller svevestøy-utfordringer, og ligger godt under landsgjennomsnittet.

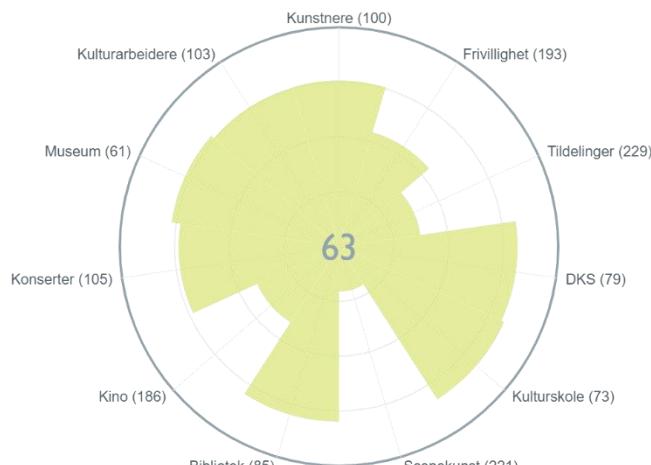
3.3. Friluftsliv og hverdagsaktivitet

Tingvoll hadde i 2019 til sammen 6891 registrerte StikkUt!-turer, av 326 ulike brukere. Dette er en oppgang fra 5137 og av 305 brukere i 2018. Dette er en økning på 1854 registrerte turer. Tingvoll har mange tilrettelaget turstier, og et aktivt idretts og organisasjonsliv. Vi ser fra Ungdata 2017 at betydelig flere ungdommer er med i fritidsaktiviteter i Tingvoll enn i resten av landet. I tillegg har Tingvoll to fritidsklubber for ungdomsskolealder, en i Tingvollvågen, og en i Straumsnes, som drives av frivillige med bidrag fra kommunen.

Figur 9: Med i fritidsorganisasjoner, ungdata 2017: Kilde: [Kommunehelsa statistikkbank](#):

3.4. Kulturliv

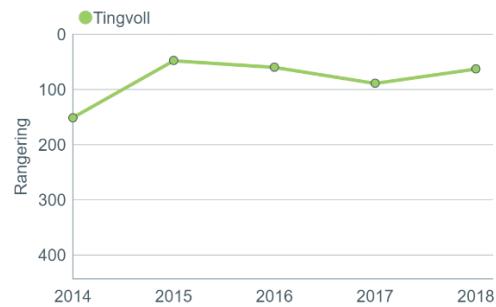
stabilt har ligget høyt på kulturindeksen.

Tingvoll har et svært aktivt bibliotek. For 2018 var tallet for besøk per innbygger for Tingvoll 6,5, for Møre og Romsdal 3,2 og landet 4,7. Tallet for utlån per innbygger ligger noe over gjennomsnittet, og for 2018 var tallet for Tingvoll 4,2, for Møre og Romsdal 3,3 og for landet 4,0. Tingvoll bibliotek er et aktivt bibliotek og særlig aktiviteten i skoletiden gir et stort løft i tall for arrangement per 1.000 innbygger. For 2018 var tallet for Tingvoll 46,1, for Møre og Romsdal 8,4 og landsgjennomsnittet var 11,3.

I Tingvoll har 31,6% av [barna plass i musikk- og kulturskolen](#), og det er i snitt 38,9% besøk per [Kinoforestilling](#).

Det er særlig på scenekunst, og tildelinger Tingvoll skårer under gjennomsnittet. At Tingvoll skårer lavt på tilskudd er blant annet med bakgrunn i at aktører i Tingvoll søker om lite midler fra f.eks. Frifond, Riksantikvaren, Norsk kulturminnefond, og Norsk kulturråd.

Frivillighet er en indikator vi trolig skårer under forventet: Her er det aktivitetstall basert på mva.-refusjonsordningen for frivillige organisasjoner, samt medlemstall for tre kulturaktiviteter: Kor, korps og husflidslag. Historielag, kunstforeninger og deltakere på voksenopplæringskurs relatert til kultur er også inkludert.

Figur 4: Plassering på kulturindeksen, historisk:
Kilde- [Kulturindeks](#)

Figur 5: Kulturindeks- presisering. Kilde: [Kulturindeks](#)

Kulturindeksen til Tingvoll viser en spredning i kulturtilbud, og at Tingvoll

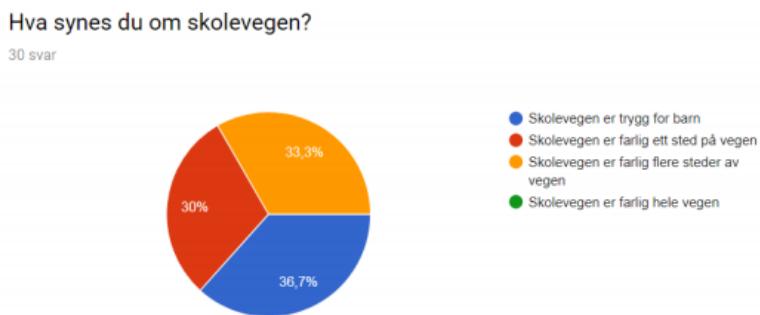
3.5. Gang og sykkelveier

Elevers opplevelse av skolevegen:

I forbindelse med trafikksikkerhetsplanen ble det laget en spørreundersøkelse for elever i 5., 7. og 9. klasse på de tre barneskolene- og de to ungdomskolene i Tingvoll kommune. Disse klassene utgjør til sammen 110 elever. Undersøkelsen gikk ut på hvordan elevene selv opplever skolevegen sin med hensyn til trafikksikkerhet. Det kom inn til sammen 31 svar fra Tingvoll barne- og ungdomsskole og Straumsnes barne- og ungdomsskole på undersøkelsen. Det kom ikke inn svar fra Meisingset oppvekstsenter.

Undersøkelsen viser at 71 % av elevene vanligvis tar buss eller blir kjørt til skolen, mens 29,1 % vanligvis går eller sykler. Totalt opplever 36,7 % av elevene at skolevegen er trygg for barn, mens hele 63,3 % opplever at skolevegen er farlig på minst ett sted.

Elevene som går eller sykler til skolen utgjør den største andelen av de elevene som opplever skolevegen som utrygg.

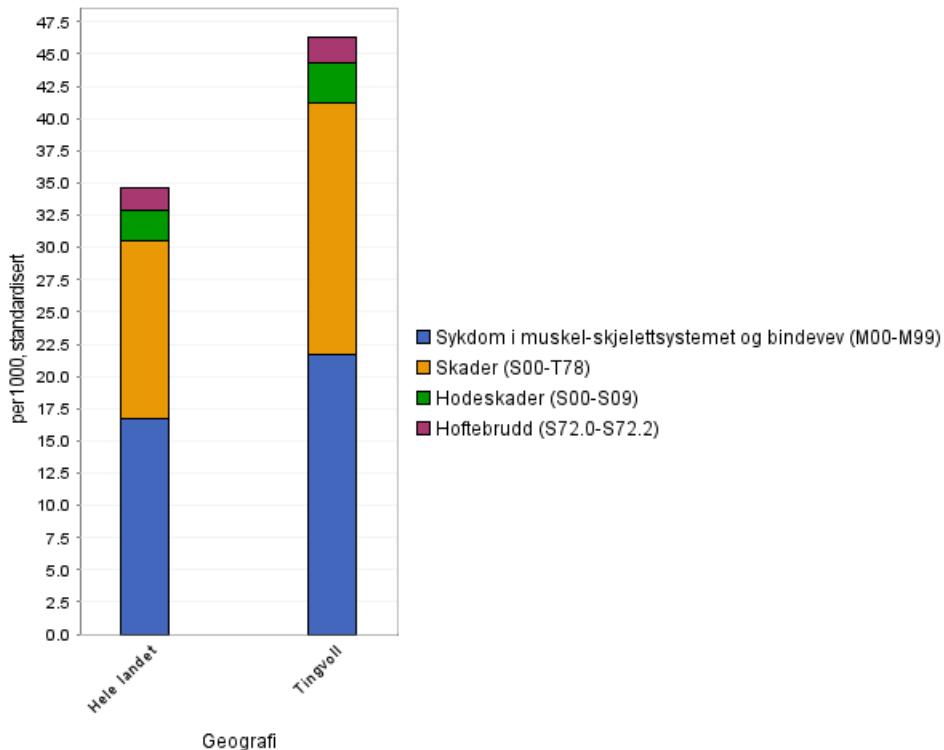
Figur 6: Resultat fra undersøkelsen som viser hvordan elevene opplever skolevegen sin: [Kilde: Trafikk sikkerhetsplan for Tingvoll](#).

Det elevene i Tingvoll kommune opplever som mest trafikkfarlig på skolevegen er at de må krysse en bilveg, mangel på gang- og sykkelveg og at det er mørkt på vegen, se figuren over. Krysset Vågbøvegen og riksveg 70, og Vågbøvegen generelt, blir dratt frem av flere som et område hvor elevene føler seg utrygge på skolevegen. Flere elevene uttrykker også at de føler seg mer utrygg å ferdes om vinteren på grunn av is, mangel på strøing og mørke veger.

4. Skader, ulykker og helserelatert adferd

4.1. Personskader etter ulykke

Tingvoll skårer jevnt høyere enn lands- og fylkesgjennomsnittet på personskader etter ulykke. Det er særlig hodeskader, og hoftebrudd som har vært en gjenganger. Tingvoll har derimot hatt en nedgang i både antallet hoftebrudd og hodeskader i perioden 2010-2017, og nærmer seg landsgjennomsnittet på antallet hoftebrudd. Hodeskader ligger fortsatt betydelig høyere enn landsgjennomsnittet til tross for en nedgang.

Figur 7: [Kommunehelsa statistikkbank](#):

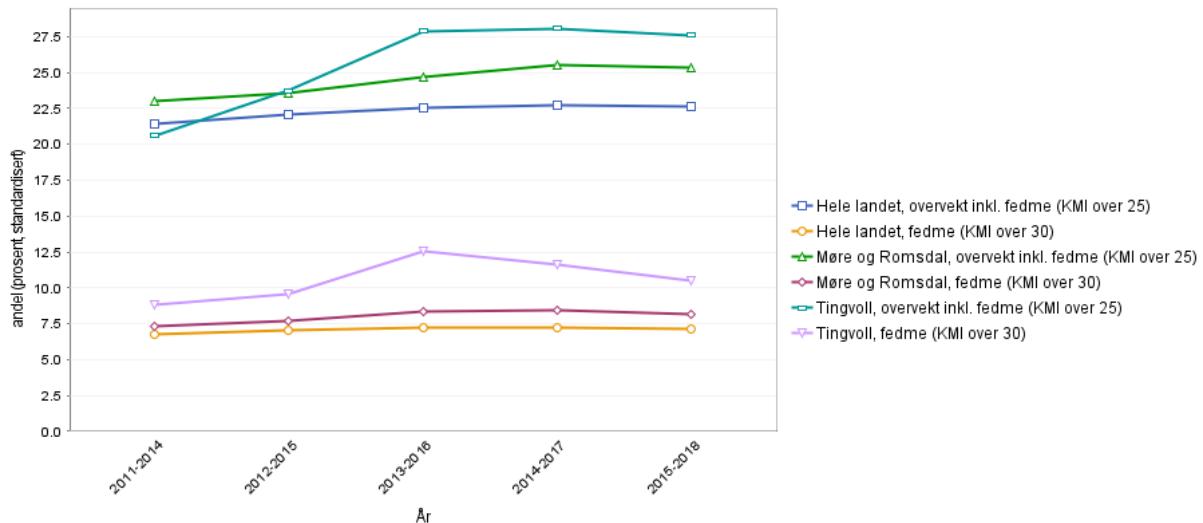
4.2. Tobakk

Andelen kvinner som oppgir at de røyker ved første kontroll hos jordmor har i snitt ligget høyere i Tingvoll enn landet for øvrig siden røykeloven ble innført. Andelen har sunket betraktelig siden da, men har sunket noe tregere enn resten av landet. I en periode stabiliserte dette seg på rundt 10%, men de siste fem årene har dette sunket til 7,5. Landsgjennomsnittet i perioden 2014-2018 er 5%. Det er også svært få ungdommer på ungdomsskolen som har oppgitt at de røyker tobakk, og færre enn landsgjennomsnittet som oppgir at de snuser ukentlig i unadataundersøkelsen av 2017.

4.3. Rusmiddelbruk

Fra unadataundersøkelsen i 2017 fremkommer det at Tingvoll kommune har lavere debutalder for alkohol enn snittet for fylket og landet. Særlig tydelig blir dette skille fra 10.klasse og oppover. Det har også vært en økende tilgang på andre rusmidler. Tallene knyttet til dette er fra 2017, og er derfor et øyeblicksbilde fra februar 2017 når undersøkelsen ble gjennomført. Man ser også en endring i rusbruken hos ungdommer på både nasjonalt og lokalt nivå, med større aksept for bruk av blant annet hasj.

4.4. Vekt

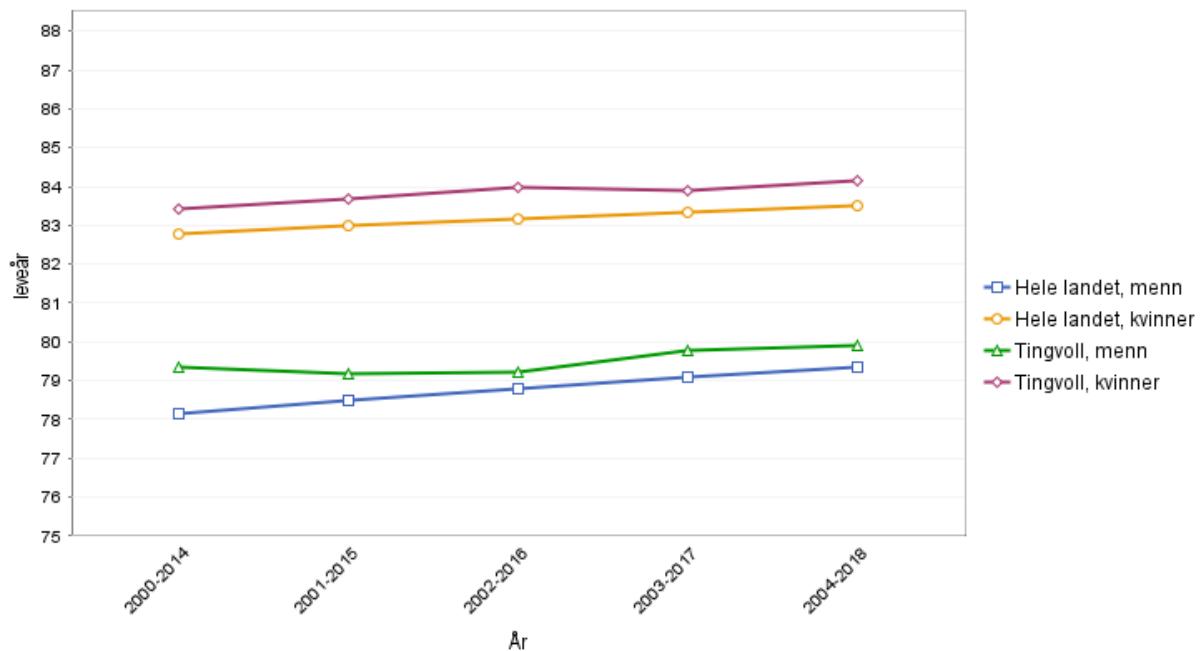

Figur 8: Overvekt og fedme, selvrapportert ved sesjon (prosent)- Kilde: [Kommunehelse Statistikkbank](#)

Vi ser at Tingvoll har hatt en [økning i antallet personer med overvekt](#) i perioden fra 2011-2018. Disse tallene er hentet fra sesjon, blant ungdommer. Tingvoll ligger over både på gruppen med Kroppsmasseindeks (KMI) på over 25, og på over 30. Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter og enkelte kreftsykdommer som tykktarmskreft. Overvekt og fedme kan også ha alvorlige psykiske helsekonsekvenser. Det er ingen klar KMI-grense for når sykdomsriskoen øker eller faller, overgangene er glidende. Dette er derfor en utvikling som vil kunne ha konsekvenser for folkehelsen på kort og/eller lengre sikt.

5. Helsetilstand

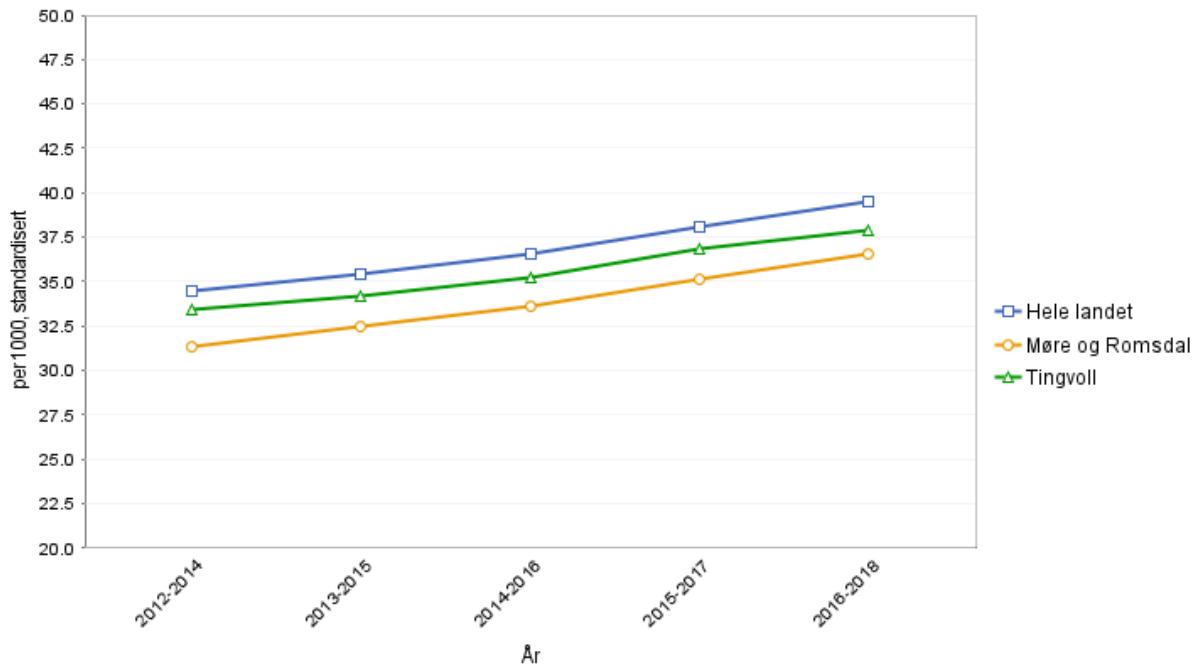
5.1. Forventet levealder

Figur 9: Kilde: [Kommunehelsa statistikkbank](#):

Forventet levealder har steget i perioden mellom 2000-2014, og 2004-2018. Dette gjelder hele landet. I Tingvoll ligger dette noe over landsgjennomsnittet, både for menn og kvinner, og rett under snittet på fylkesnivå.

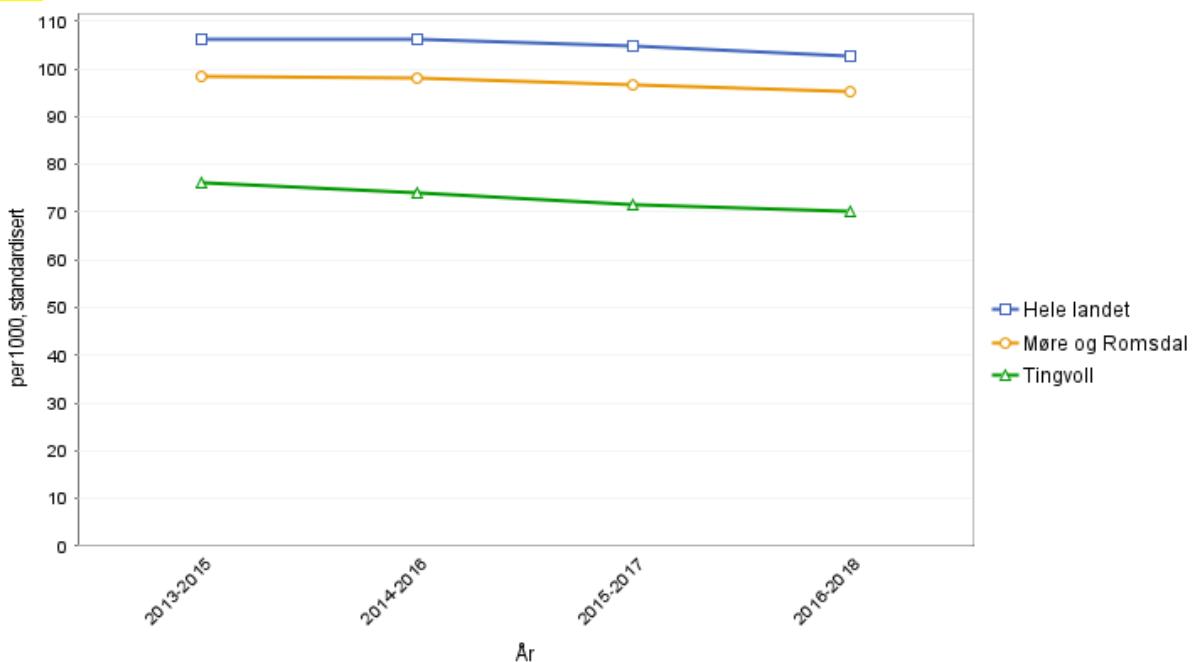
5.2. Diabetes

Figur 10: Brukere av legemidler til behandling av type 2-diabetes (30-74 år)- Kilde: [Kommunehelsa statistikkbank](#):

Tingvoll ligger under landsgjennomsnittet, men over fylkesgjennomsnittet for antallet [brukere av legemidler til behandling av type 2-diabetes](#). Vi ser også at antallet øker i aldersgruppen 30-74 år fra 2012-2018. Dette er en trend vi også ser i landet for øvrig. For å utvikle diabetes type 2 må man være arvelig disponert, men overvekt og mangel på fysisk aktivitet er de viktigste triggerfaktorene. Diabetes type 2 kan til en viss grad reguleres og behandles med vekttap, fysisk aktivitet og kosthold, men for de fleste vil også medikamentell behandling bli nødvendig.

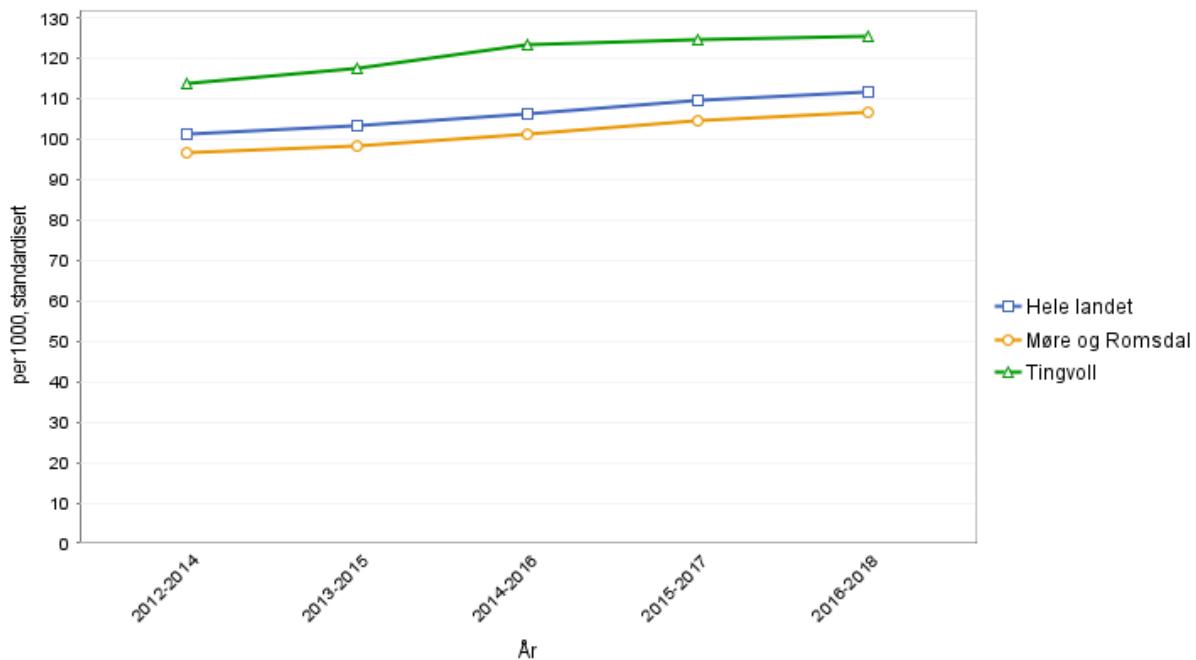
5.3. Hjerte- og karsykdommer

Figur 11: Hjerte- og karsykdomsdiagnoser, totalt (K70-99), kjønn samlet, 0-74 år, per 1000, standardisert: Kilde-
[Kommunehelsa statistikkbank](#)

Tingvoll har færre innbyggere som har [hjerte- og karsykdommer](#) enn både lands og fylkesgjennomsnittet. Dette gjenspilles også i at Tingvoll har færre brukere av midler mot hjerte- og karsykdommer enn både lands og fylkesgjennomsnittet. Tingvoll har derimot tradisjonelt sett hatt et [høyere forbruk](#) av kolesterolsenkende midler enn både fylkes og landsgjennomsnittet. Dette har økt på landsbasis, og sunket noe i Tingvoll. De er derfor på ca. samme nivå i Tingvoll i perioden 2016-2018.

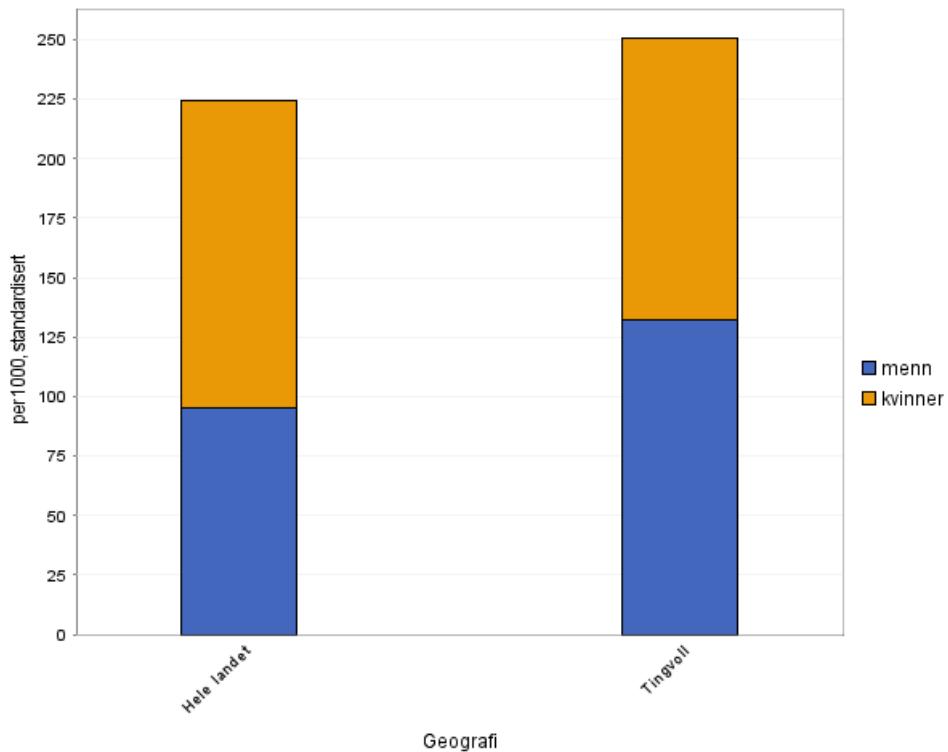
5.4. Kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS) og astma

Figur 12: KOLS og astma, legemiddelbrukere (45-74 år), per 1000. Kilde [Kommunehelsa Statistikkbank](#)

Tingvoll har per 2018 færre [kolspasienter enn både fylkes og landsgjennomsnittet](#), men har et høyere antall brukere av legemiddel for KOLS og astma (se figur over). Det vil dermed kunne antas at Tingvoll

har et høyere antall innbyggere med astma enn lands og fylkesgjennomsnittet. I Tingvoll er menn høyere representert enn kvinner, noe som er utypisk på lands- og fylkesnivå.

Figur 13: Kjønnforskjeller KOLS og astma, legemiddelbrukere - Kilde [Kommunehelsa Statistikkbank](#)

5.5. Muskel og skjelett

Geografi	Alder	Sykdomsgruppe	År	2013-2015	2014-2016	2015-2017	2016-2018
<u>Hele landet</u>	0-74 år	Muskel og skjelett (ekskl. brudd og skader)		317	319	319	319
		Muskel- og skjelettplager		233	237	238	239
		Muskel- og skjelettsykdomsdiagnoser (ekskl. brudd og skader)		155	155	154	152
	15-29 år	Muskel og skjelett (ekskl. brudd og skader)		254	254	252	252
		Muskel- og skjelettplager		205	207	206	206
		Muskel- og skjelettsykdomsdiagnoser (ekskl. brudd og skader)		85	84	82	82
<u>Tingvoll</u>	0-74 år	Muskel og skjelett (ekskl. brudd og skader)		348	353	355	358
		Muskel- og skjelettplager		218	223	229	238
		Muskel- og skjelettsykdomsdiagnoser (ekskl. brudd og skader)		200	202	202	195

Folkehelseoversikt 2020-2024

		Muskel og skjelett (eksl. brudd og skader)	286	287	303	307
	15-29 år	Muskel- og skjelettplager	211	213	235	251
		Muskel- og skjelettsykdomsdiagnosser (eksl. brudd og skader)	116	115	112	96

Figur 14: Primærhelsetjenesten, brukere- Kilde: [Kommunehelsa Statistikkbank](#)

		År	2010-2012	2011-2013	2012-2014	2013-2015	2014-2016	2015-2017
Geografi	Sykdomsgruppe							
<u>Hele landet</u>	Sykdom i muskel-skjelettsystemet og bindevev		18,1	18,2	18,4	18,1	17,5	16,8
	Hoftebrudd		1,9	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8
Tingvoll	Sykdom i muskel-skjelettsystemet og bindevev		22,9	24,2	22,5	23,2	22,3	21,7
	Hoftebrudd		2,3	2,2	2,0	1,6	1,9	1,9

Figur 15: Spesialisthelsetjenesten, somatikk- Kilde [Kommunehelsa Statistikkbank](#)

Tingvoll ligger høyt over lands og fylkesgjennomsnittet når det kommer til sykdom i muskel-skjelettsystemet, men ligger på tilnærmet samme nivå som nabokommunene på Nordmøre. Statistikken er antallet brukere som har blitt innlagt på somatiske sykehus, for dag- eller døgnopphold. Statistikken peker på at kommuner på Nordmøre i snitt ligger noe over fylkessnittet for øvrig.

5.6. Psykiske lidelser

Samlet oversikt 0-74 år

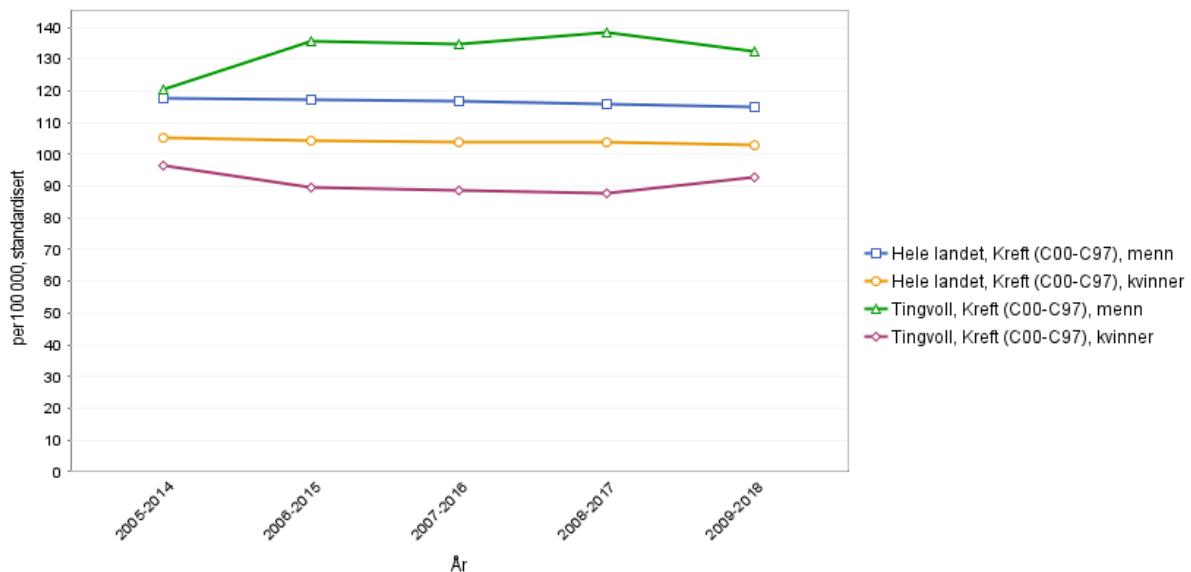
			År	2013-2015	2014-2016	2015-2017	2016-2018
Geografi	Alder	Sykdomsgruppe					
<u>Hele landet</u>	0-74 år	Psykiske symptomer og lidelser		145	149	152	154
		Psykiske symptomer		96	101	103	105
		Psykiske lidelser		72	73	73	74
	15-29 år	Psykiske symptomer og lidelser		146	152	159	166
		Psykiske symptomer		88	94	99	103
		Psykiske lidelser		84	86	89	94
Tingvoll	0-74 år	Psykiske symptomer og lidelser		148	146	147	147
		Psykiske symptomer		81	81	82	84
		Psykiske lidelser		84	83	85	84
	15-29 år	Psykiske symptomer og lidelser		147	150	158	168
		Psykiske symptomer		62	73	86	96
		Psykiske lidelser		106	100	95	98

Figur 16: Primærhelsetjenesten, brukere (per 1000) – Kilde: [Kommunehelsa statistikkbank](#)

Tingvoll har i snitt noe mindre registrerte psykiske symptomer og lidelser hos primærhelsetjenesten enn landsgjennomsnittet. Vi ser derimot en noe høyere forekomst i aldersgruppen 15-29 år enn landsgjennomsnittet i perioden 2016-2018, men ved å se på tidligere år kan dette kan være statistisk variasjon innenfor normalen. Det kan derimot være nyttig å følge med på denne indikatoren, da flere høye resultater innenfor denne kategorien vil kunne tyde på en større økning av registrerte tilfeller enn økningen i landsgjennomsnittet. Vi ser i Tingvoll en vridning fra der flere er registrert med psykiske lidelser i perioden 2013-2015, og en nedgang frem mot 2018. I kategorien psykiske symptomer har man motsatt fortumn. Per definisjon er psykiske symptomer en mildere diagnose enn psykisk lidelse, og alvorlighetsgraden blant tilfellene kan derfor tyde på en bedring. Dette er derimot usikre tall, da små variasjoner, endrede tolkninger av diagnosemanual osv., kan bidra til store forskjeller i tallmaterialet.

5.7. Kreft – nye tilfeller, dødelighet

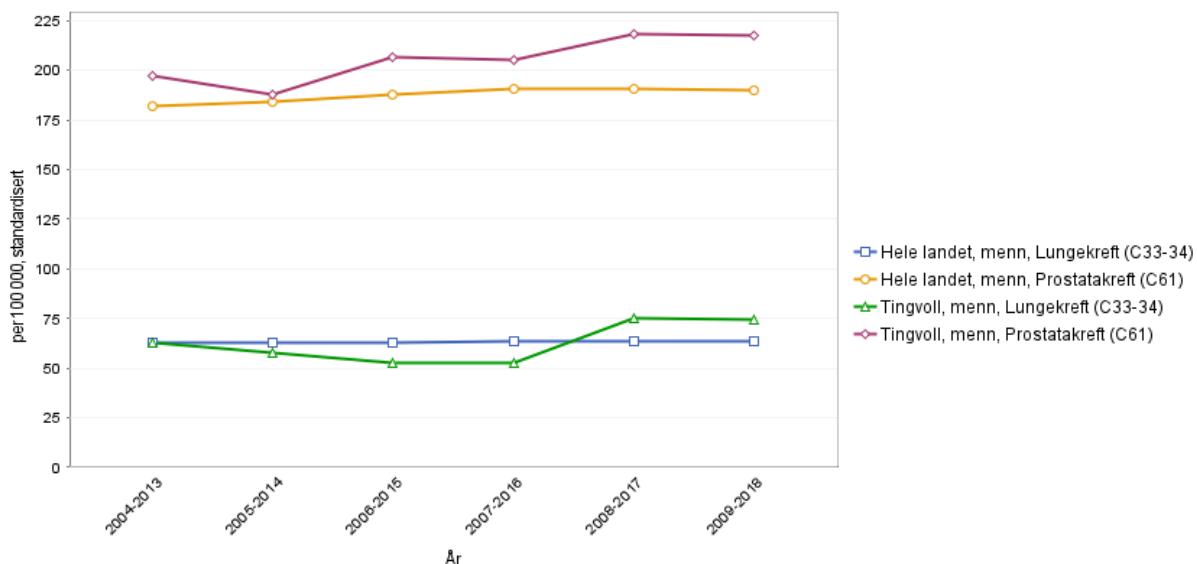
Samlet oversikt alle krefttyper

Figur 17: Dødelighet, tidlig død - Kilde [Kommunehelsa Statistikkbank](#)

Kvinner i Tingvoll har færre kreft-diagnosenter i alle kategorier, mens menn har en høyere forekomst av Lungekreft og prostatakreft enn lands- og fylkesgjennomsnittet. Se tabellen under.

Folkehelseoversikt 2020-2024

Figur 26: Kreft, nye tilfeller, per 1000. - Kilde: [Kommunehelsa Statistikkbank](#)

5.8. Tannhelse

I [årsrapport om tannhelse](#) fra den offentlige tannhelsetjenesten i Møre og Romsdal fylke fremkommer det at det er store variasjoner fra år til år i Tingvoll med hvor mange barn som har ikke hatt karies i alderskullene 3-år, 5-år, 12-år og 18-år. *"Karies er en tilstand hvor tennene blir skadet som følge av syre fra bakterier. I dagligtale snakker vi om hull i tennene, og kan forebygges av bl.a. pussing av tenner og bruk av fluor".*

I perioden 2014-2018 har Tingvoll variert mellom 67% (i 2016) og 100% (i 2018) hos 3-åringene. Dette er en variasjon fra at ingen har hatt karies til at 33% av treåringene har hatt karies. Tingvoll ligger i to av 5 år under gjennomsnittet i fylket.

Hos 5-åringene er variasjonen mellom 70% (2017) og 88% (2014) i samme periode. I 2018 er dette tallet 83%. Tingvoll ligger i 3 av fem år under fylkesgjennomsnittet.

Hos 12-åringene er variasjonen mellom 56% (2014) og 80% (2015). I 2018 er dette 68%. Tingvoll ligger under fylkesgjennomsnittet i 1 av 5 år i denne aldersgruppen.

Hos 18-åringene er variasjonen mellom 8% (2015) ikke har hatt karies, og 24% (2016). I 2018 er dette 23%, og Tingvoll har i denne femårsperioden hatt to år der man har ligget under fylkesgjennomsnittet i denne aldersgruppen.

Vi ser store årlige variasjoner i alle alderskull, men en trend med at man i en del tilfeller ligger betydelig under fylkesgjennomsnittet.